

Beretning 2020

”Jeg har læst psykologi i syv år, og jeg ved.... nogen ting.... Syv år Niels”. En legendarisk oneliner fra den danske komedie ”Den eneste ene”. Og selvom Mulle eller Merete, som hun rettelig hedder, ikke har lærernes arbejdstid i tankerne, så er det alligevel et fantastisk passende tragikomisk citat, der kommer til at indlede denne beretning. For når lærerne i syv år har gået uden arbejdstidsaftale, så ved den faglige organisation bag, og den ansatte lærer i de frie skoler faktisk mere end bare ”nogen ting”. Vi ved, at selvom man mange steder har fundet en måde at gøre tingene på, så er den måde langt fra alle steder inden for rammerne af den lov, som lærerne nu har arbejdet efter siden 2013. Vi ved, at der er et ønske om at skaffe større gennemsigtighed i opgavevaretagelsen, bedre sammenhæng mellem undervisning og forberedelse og bedre muligheder for at forstå opgaveoversigten ved fx at sætte tid på arbejdsopgaverne. Vi ved også, at grunden til at mange tillidsrepræsentanter ikke får ledelsen til at følge Lov 409 mere punktligt, er, at de reelt er fanget i et krydspres mellem ledelse og lærere.

Ledere, som gerne vil skabe ordentlige arbejdsvilkår, men som vil gøre det på egne præmisser, og derfor ikke vil have underskrevne aftaler. Og lærere, som blot ønsker fleksibilitet i deres arbejde, og derfor er nervøse for, om skolelederen kunne finde på at indføre fuld tilstedeværelse, hvis tillidsrepræsentanten insisterer på, at skolen skal følge Lov 409. Og så er der selvfølgelig tillidsrepræsentanterne selv, som med arbejdstidsloven i 2013 blev reduceret til en person, der formelt set kun har indflydelse, såfremt ledelsen accepterer dette.

Så selvom stemningen og arbejdsmiljøet på de frie skoler generelt må siges at være bedre end i folkeskolen, så har også vi vores udfordringer med Lov 409. Derfor er det glædeligt, at vores kolleger i folkeskolen nu sammen med kommunerne har fundet en vej tilbage mod aftalte forhold for lærerne i kommunerne. Det er glædeligt af flere grunde. Helt overordnet set er det for det første helt uhørt, at vi nu i syv år har arbejdet uden en egentlig forhandlet arbejdstidsaftale – noget som alle andre statsansatte har. For det andet er aftaleudkastet, som vel at mærke i øjeblikket er til afstemning i såvel Danmarks Lærereforening som i Uddannelsesforbundet, første skridt mod en ny måde at tænke arbejdstid på. Den er et udtryk for, at der er enighed

om, at ledelsesretten er intakt, men at retten også følges af en ledelsesforpligtigelse. Således er tillidsrepræsentanten igen blevet en central figur i samarbejdet på skolen. Og netop samarbejdet står helt centralt i aftaleudkastet. Et samarbejde der bygger på en fornyet relation mellem tillidsrepræsentant og ledelse, og et samarbejde som på mange måder har fortsat med at være grundlaget for, at mange frie skoler har fået tingene til at fungere de seneste syv år. I aftalen er også beskrevet egentlige ledelsesforpligtigelser som for eksempel, at lærernes individuelle arbejdstid skal opgøres hver tredje måned, der skal sættes tid på såvel undervisning som forberedelse, og lærerne skal have deres opgaveoversigt fem uger før normperioden starter.

Vigtigst af alt er, at aftalen i høj grad lægger op til, at der findes brugbare lokale løsninger. Vi ved fra praksis på de frie skoler, at netop lokale aftaler i mange år har været tilfældet, men også at tilgangen til at anvende lokale aftaler er blevet væsentligt forringet efter indførelsen af Lov 409. Simpelthen fordi lederne ikke har villet indgå dem, og lærerne har været nervøse ved at presse på af frygt for, at lederne i stedet ville indføre for eksempel fuld tilstedeværelse. Med en ny aftale, vil det nuværende regime, der i høj grad bygger på angsten for, hvad lederen kan finde på, afløses af en helt legitim ret for tillidsrepræsentanten til at indgå gode lokale aftaler, som vil komme både lærere og skoler til gode, og alle vil være indenfor rammerne af overenskomsten.

Så jeg håber, at vi om en uges tid vil have en ny arbejdstidsaftale på det kommunale område. En aftale, som vi med det samme vil presse på for også at få overført til det frie skoleområde, hvilket vi har svært ved at forestille os, at Medarbejder- og Kompetencestyrelsen ikke også vil have forståelse for.

Og når talen nu falder på overenskomstforhandlingerne, så er det ikke den nemmeste forhandling, som vi står overfor til foråret. Udover arbejdstiden, som ikke kan overføres en til en fra det kommunale, men som skal tilpasses og implementeres, ja så er der jo også masser af andre krav, som vi gerne vil forhandle til foråret. Vi har fortsat et umuligt lønsystem, hvor lærerne med hatten i hånden skal bede og tigge om at få løftet lønningerne mange steder. Et uværdigt system, som skal indrettes på anden vis. Erkendelsen er imidlertid, at vi ikke kan lykkes med at få et nyt lønsystem med mindre, vi overbeviser vores egen side af bordet om, at det er nødvendigt. Det vil vi arbejde på, men der er et kriterium, som næsten altid skal opfyldes, hvis man skal lave nye lønsystemer. Og det er, at der er penge at forhandle om. Og det vil blive den store udfordring ved den forestående

overenskomstforhandling, for forhandlingen sker på baggrund af en historisk tilbageslag af danske økonomi – et tilbageslag, som er meget større end ved finanskrisen i 2008. Derfor må vi også erkende, at det igen vil blive et langt sejt træk at prøve at ændre på lønsystemet, men det skal prøves, og kampen er startet.

Et andet krav til overenskomstforhandlingerne vil givet blive seniorordninger. I dag har vi en selvfinansieret ordning, hvor alle har ret til at reducere deres arbejdstid med op til 175 timer om året fra det fyldte 60. år dog med fuld arbejdsgiverbetalt pensionsopsparing. Vi ved fra en undersøgelse fra tidligere i år, at vores medlemmer synes, at ordningen er for dyr at bruge, og derfor ønsker vi selvfølgelig mere end den. I arbejdstidsaftalen på det kommunale område er den eksisterende seniorordning blevet permanent, og hvis vi får muligheden for at lave en ny arbejdstidsaftale, så vil det helt sikkert også være et element, som vi ønsker at tilføje aftalen. Men på sigt kan ordningen ikke stå alene, og derfor skal vi fortsat arbejde for, at den suppleres med nogle frihedsrettigheder, som er betalt af arbejdsgiverne.

Overenskomstforhandlingerne kommer til at foregå i skyggen fra corona-pandemien, som har raset størstedelen af et år. En pandemi som ikke kun har fyldt verden med frygt, men som også har haft uoverskuelige økonomiske konsekvenser både herhjemme og i udlandet. Men også en pandemi som fra den ene dag til den anden lukkede skolerne ned og indførte virtuel undervisning for igen mod slutningen af skoleåret at genåbne skolerne. Et historisk og aldrig tidligere set skoleår ebbede ud i juni måned, men virussen er her stadig, og det er derfor langt fra ovre endnu. Selvom vi fra skoleårets start i år er kommet af med nød-undervisningen som generelt fænomen, så er der stadig mange corona-regler, der hænger ved, og vil gøre det i lang tid fremover endnu.

Men i stedet for at hænge mig i de mange udfordringer, der er med corona, så vil jeg i stedet vælge at glædes. For hold da op hvor er lærerne på de frie skoler bare trådt i karakter under krisen. Aldrig har vores arbejdsliv taget så drastisk en ændring på så kort tid. Internetforbindelser, kommunikationsplatforme, undervisning på helt andre vilkår, udfordrende relationsarbejde og didaktiske udfordringer er bare nogen af de ting, som enhver lærer på en fri skole har skullet forholde sig til i den forløbne tid. Og det er gået overraskende godt! Det er da fantastisk, at vi bor i et land, hvor nettet kan holde til, at vi flytter arbejdspladser og alle skoleinstitutioner hjem. Det er fantastisk, at

lærerne har været i stand til at omlægge deres undervisning med ekstremt kort varsel. Det er vildt, at mange skoler hævder, at det faglige niveau næsten har kunnet holdes.

Jeg må indrømme, at jeg har været stolt af at høre, hvor megen ros lærerne generelt har fået for at holde snuden i sporet og fokusere på at lave god skole for eleverne. Der er ingen tvivl om, at lærernes status er blevet væsentligt løftet under corona, hvor mange forældre også har fået øjnene op for, hvor vanskeligt det er at håndtere bare de to børn, som de selv har haft hjemme under pandemien.

I foreningen har vi ligesom lærerne haft umådeligt travlt under corona-krisen. Det skyldes, at selvom det er gået godt ude på skolerne, så har der været mange bekymrede henvendelser for, hvordan man selv eller sine kære skulle forholde sig, når skolerne skulle genåbnes.

I den forbindelse må vi også blot kvittere for det uvurderligt gode samarbejde, som vi har haft med skoleforeningerne og Undervisningsministeriet om i fællesskab at lave så fornuftige forhold for skoledrift, som det overhovedet har været muligt, samtidigt med, at der passes på de ansatte.

Der er nok andre end mig, der har undret sig over den rækkefølge, hvormed regeringen har valgt at genåbne landet. Men måske skal man nøjes med at konstatere, at det er meget lettere at lukke et land ned, end det er at lukke det op igen! Men hvorom alting er, så er vores skoler genåbnet, og personligt tror jeg ikke på, at vi igen vil se en total nedlukning af alle skoler igen – men vi vil se lokale nedlukninger, som følge af lokale smitteudbrud. Det kommer vi til at leve med frem til, der er en vaccine.

Jeg har ofte været efter regeringen i forhold til dens holdning til frie skoler, og der er også god grund til fortsat at være opmærksom på, hvad der kommer derfra. Men i forhold til inddragelsen af foreningen og også skoleforeningerne i løsningsrummet omkring især genåbningen af skolerne, bliver jeg nød til at kvittere. Her har vi haft en minister, der har været inddragende, lyttende og handlingsorienteret. De fejl der er blevet lavet, er kun blevet lavet en gang, og i det hele taget, har ministeren og ministeriet ofte blot lyttet og prøvet at få skolegangen til at flyde efter bedste evne.

Men det bliver snart hverdag igen. Corona kommer heldigvis ikke til at vare ved, og derefter vil den almindelige politiske verden igen dukke op. Interessant har det været at følge debatten, om hvordan folkeskolen har oplevet, at de store frihedsgrader, der har været under corona-krisen har gjort folkeskolen godt. Jeg tror helt ærligt ikke,

at corona opfattes som et frihedsbrev i de frie skoler. Snarere tværtimod. Vores hverdag er blevet begrænset til at foregå bag en skærm, vi har mistet den personlige kontakt til eleverne, der er snærende bånd om både efterskole, højskole og grundskolelevers gøren og laden, når de er på skolerne. Og dermed bliver den pædagogiske frihed også indskrænket på de frie skoler. Så hvad der mange steder i folkeskolen opleves, som øget frihed, opleves på de frie skoler, som snærende bånd. Det er i hvert fald en observation, som jeg tager med fra det første halve år med corona som fast følgesvend på de frie skoler.

Den siger måske noget om, hvor stor forskel, der i virkeligheden er på styringsparadigmet på de frie skoler kontra i folkeskolen.

Det har været af meget stor betydning, at frie Skolers Lærerforening har været inddraget i arbejdet i ministeriet omkring især genåbningen af skolerne. I særdeleshed omkring genåbningen af efterskolerne blev der lyttet meget til os, og vi havde afgørende betydning for, hvilke krav der skulle stilles til skolerne. Der blev således tænkt meget på, hvor synd det var for eleverne, at de ikke kunne være på skolerne, men generelt var der en del mindre opmærksomhed på, at der også var ansatte, der skulle være i den nye måde at lave skole på. Jeg synes, at vi endte et godt sted i grænselandet mellem sikkerhed og skoledrift.

Vi vil i foreningen imidlertid holde et skarpt øje på, at alle de corona tiltag, som regeringen har foretaget, også bliver afskaffet igen. Ligeså vil vi holde skarpt øje med, at skolerne ikke pludselig tænker, at det der virtuelle undervisning, da har fungeret meget godt – det kan vi da godt fortsætte med i et eller andet omfang. Det er afgørende, at lærerne fortsat har metodefrihed til at indrette undervisningen på den måde, som de finder bedst. Og virtuel undervisning har måske en plads der, men det skal være på den enkelte lærer og elevs præmisser.

Nu jeg lige runder regeringen, så arbejder vi i foreningen fortsat med et oplæg til en ny tilskudsmodel på det frie grundskoleområde. Vi er, efter at vi på sidste repræsentantskabsmøde vedtog principperne for en eventuel ny model, nu kommet så langt, at vi er ved at diskutere et egentligt udkast til model. Målet er, at vi i løbet af efteråret vil kunne præsentere et udkast for hovedbestyrelsen, og derefter præsentere udkastet for Frie Skolers Ledere og skoleforeningerne.

Der er ingen tvivl om, at regeringen vil forfølge denne dagsorden, og derfor er det helt afgørende, at vi i den frie skolesektor undersøger, om det er muligt at lave et fælles indspil til politikerne. For hvis politikerne og embedsværket i ministerierne overlades opgaven, så er

der stor risiko for, at vi får et tilskudssystem, som vi ikke kan se os selv i som fri skolesektor. Målet er fortsat at lande et system, der bevarer de frie skolers frihed intakt, som giver alle familier uanset økonomisk formåenighed mulighed for at vælge en fri skole, der giver alle frie grundskoler muligheden for lokalt at give de socialt svageste elever den nødvendige hjælp til at lykkes med at gå i skole, samt et system, der er let at administrere.

Også når det kommer til 10. klasses diskussionen og den offentlige læreruddannelse er vi meget aktive i forhold til politikerne. Selvom regeringen har nedlagt kommissionen om læreruddannelsen, så er det fortsat tanken, at denne skal moderniseres – et arbejde, som vi blander os i, fordi rigtigt mange lærere i løbet af et lærerarbejdsliv på et eller andet tidspunkt runder de frie skoler. Vores holdning er, at læreruddannelsen skal hæve ambitionsniveauet sådan, at de dygtigste studerende ikke falder fra undervejs og sådan, at vi får velkvalificerede og gode lærere ud. På læreruddannelsen skal lærerne møde meget mere fysisk undervisning. De skal møde rollemodeller, som de kan spejle sig i og andre, som de kan tage afstand fra. Det er vigtigt for at blive en dygtig lærer, at man ser andre undervise – derfor skal vi tilbage til, at der er mere undervisning – altså med en lærer, så de studerende også kan lære håndværket.

På 10. klasse området står det lidt hen i det uvisse om kommissionsarbejdet om denne fortsat eksisterer i ministeriet. Kommissionen er ikke formelt nedlagt, men den er til gengæld heller ikke aktiv. 10. klasse er et helt afgørende område for Frie Skolers Lærerforening, da mere end 60 % af samtlige 10. klasser læses på frie grundskoler og efterskoler. Som reaktion på, at den tidligere uddannelsesminister nedsatte en kommission, som udelukkende bestod af såkaldte eksperter, så var vi en gruppe organisationer, der gik sammen og lavede en alternativ kommission af praktikere eller hverdags eksperter. Den alternative kommission kører på vågeblus, men kan hurtigt revitaliseres, hvis det viser sig nødvendigt. Man er således enige om i denne, at vi skal sove med støvlerne på. Der er meget stærke spillere, som ønsker at erhvervsrette 10. klasse, hvilket på ingen måde er en dagsorden, som vi kan bakke op om. Vi er helt med på, at 10. klasse skal være et overgangsår mellem grundskole og ungdomsuddannelse, men det er helt afgørende, at 10. klasse også i fremtiden er et alment dannende og alment kvalificerende skoleår. Det er et år, som kan bruges på mange måder, men det har enorm betydning for dem, som bruger

det. Dette standpunkt forfægter vi overfor såvel politikere, interesseorganisationer som vores hovedorganisation FH, som desværre ikke altid deler vores syn på 10. klasse.

Og så til en glædelig nyhed, som faktisk endnu ikke er foldet fuldt ud. Hovedbestyrelsen har besluttet, at vi fremover også vil organisere højskolelærere i foreningen. Vi har, siden vi i december 2019 fik en henvendelse fra højskolelærergruppen under Dansk Magisterforening, diskuteret os frem til et koncept for optagelsen af højskolelærerne i foreningen. Målet er ganske klart: De skal have den samme gode service i foreningen, som alle vi andre får, og så skal vi arbejde på at lave en overenskomst for lærerne på højskolerne. Det sidste kræver imidlertid, at vi kan vise, at vi organiserer mere end 50 % af lærerne – et mål som vi har lagt en ambitiøs plan for forhåbentligt at nå ved udgangen af skoleåret i 2022. I foreningens principprogram, der blev vedtaget på repræsentantskabsmødet i 2017, står der, at Frie Skolers Lærerforening ønsker at organisere alle lærere på de frie skoler. Men hverken i vedtægter eller andre steder har vi defineret, hvad en fri skoleform egentlig er. I hovedbestyrelsen har vi aldrig været i tvivl om, at højskolerne selvfølgelig også er frie skoler, og derfor har det ligget lige til højrebænet at organisere højskolelærerne. Vi har ansat en ny konsulent, som skal være ekspert i højskolespørgsmål, og som i fællesskab med formandsskabet, kredsformændene og højskolelærergruppen i det kommende år skal besøge alle de højskoler, som vi overhovedet kan få aftaler på plads med. Målet er krystalklart – vi skal have mere end 50 % af de fastansatte lærere til at organisere sig, så vi kan få lavet aftalte forhold på det sidste statslige område, som endnu ikke har en statslig overenskomst. Det er spændende pionerarbejde sådan at skulle stifte bekendtskab med en ny skoleform. Selvom højskolerne minder meget om efterskolerne, så er der også markante forskelle. Således er eleverne voksne, skolerne har kurser hele året også i sommerferien, og der er ingen tillidsrepræsentanter på skolen, da der ikke er overenskomst. Det giver helt særlige forhold, som vi selvfølgelig i foreningen skal lære at tackle. Det er mit håb, at I vil tage rigtigt godt imod højskolelærerne ude i kredsene eller når I møder dem på minikurser eller andre steder i foreningen.

Til sidst vil jeg blot give en hurtig forenings status. Siden lockouten i 2013 har vi holdt særlig godt øje med medlemsudviklingen i foreningen. Og det går godt. Vi har aldrig været flere, end vi er i øjeblikket, og vi håber, at vi i de kommende måneder for alvor vil kunne se, at vi også har fået højskolelærerne med. Det er klart, at når vi er så

mange, så betyder det også noget for økonomien i foreningen, og vi har de sidste mange år, haft overskud på regnskabet på grund af netop det stigende medlemstal. Men vi har en udfordring. Det er den samme udfordring, som vi har alle andre steder, og det er de generelle omkostninger ved at drive foreningen selvfølgelig stiger. Men med flere medlemmer følger selvfølgelig også flere udgifter.

Vi har et af landets allerbedste fagforeningssekretariater. Det er ikke kun noget, jeg siger. Det siger alle vi medlemmer i den medlemsundersøgelse, som vi gennemfører hvert andet år, og som vi benchmarker med andre faglige organisationers score. Jeg hører ofte røster om, at det er irriterende, at vi ikke har kredskontorer som i Danmarks Lærerforening. Nogen foreslår, at vi skal lave mobile enheder, som skal tage rundt i landet, så man kan få ansigter på sekretariatets rådgivning. Og vi drøfter også løbende, hvordan vi bedst varetager medlemmernes interesser og ikke mindst sagsbehandlingen. Der er hos mig ingen tvivl om at grunden til, at vi medlemmer vægter sekretariatsbetjeningen så højt, er, at vi netop har samlet den et sted. Det giver mulighed for at arbejde i teams og udnytte synergieffekten af de mange forskellige ekspertiser, som sekretariatet til sammen besidder.

Ligesom ude på skolerne, så er vores sekretariat lige så godt, som den samlede humane og faglige kapital, der er til stede. Og den er stor i Risskov. Det er ingen selvfølge, at vi har så dygtige folk på sekretariatet. Det har vi fordi, at ledelsen og medarbejderne skaber en god arbejdsplads, hvor folk bliver i lang tid, og hvor man er eminente til at spille hinanden gode. Jeg vil derfor endnu engang gerne benytte lejligheden til at takke sekretariatet for deres enestående indsats – den er ingen selvfølge, men den er godt nok værdsat.

Også i kredsene synes jeg, at man har fundet en fornuftig måde at gøre tingene på. Vi vidste godt i 2014, da vi lavede de nye kredse, at det ville tage lidt tid før, man i kredsene fandt den nye kredskultur. Men den er ved at være på plads alle steder. Og selvom økonomien bag kredsene er stort set ens, så er kredsene blevet ret forskellige. Det kan jeg mærke, som værende en af dem, der rejser rundt på kredsbesøg. Det er vigtigt, at der fortsat er plads til, at kredsene kan have deres eget liv.

Et fællestræk har alle kredse, og det er det tætte forhold til især skolernes tillidsrepræsentanter, og det er guld værd for foreningen. Kredsene er til dagligt tættere på skolerne end både sekretariat og formandskab, og derfor er det ofte kredsbestyrelsens ansigter, der forbindes med foreningen ude lokalt. Vi ved fra utallige undersøgelser, at det med at have ansigt på faglige organisationer er vanvittig

afgørende for både medlemmernes loyalitet og for organiseringsgraden. Derfor er kredsens skolebesøg også af afgørende vigtighed for den daglige drift af foreningen. Jeg synes, at det er dejligt, at vi nu er landet ordentligt i den foreningsstruktur, som vi skabte i 2014. Jeg håber også, at de nye kredsbestyrelser vil finde sig godt tilrette i det lokale arbejde i løbet af kort tid.

Så alt taget i betragtning, så går det faktisk godt i vores forening. Vi har som sædvanligt masser af spændende udfordringer på tallerkenen. Og vi vil fortsat alle sammen ufortrødent arbejde for at sikre lærerne på de frie skoler de bedst mulige vilkår for at udøve deres hverv. De bedst mulige forhold for lærerne hænger uløseligt sammen med, at forholdene for de frie skoler også skal være i orden, og derfor blander vi os også meget i debatten om frie skoler, og det vil vi fortsætte med at gøre. Friheden til at lave den frie skole, som forældre eller skolekreds har behov for, har aldrig været mere presset. Debatten om muslimske og i det hele taget religiøse skoler samt kommunal anvisningsret er blot nogle af de dagsordner, som vi kæmper med for tiden. Den debat er hverken død eller borte – den er blot sat på corona pause.

Så der er ingen grund til at hvile på laurbærrene, for der er masser af kampe, der skal tages, og det bruger vi hver dag al vores krudt på i alle kroge af foreningen.

Og hermed overlader jeg beretningen til generalforsamlingens behandling.